

2.4. SEENTE TÄHTSUS INIMESTE ELUS

MÖTLE JA ARUTLE!

1. Millist kasu toovad seened looduses?
2. Millist kahju võivad seened looduses teha?

Looduses võivad seened olla kasulikud, aga ka kahjulikud. Inimestele on samuti osa seeni kahjulikud, osa kasulikud. Inimene on õppinud erinevaid seeni enda huvides kasutama.

Hallitus- ja pärmseened inimeste elus

Hallitus-seeni kasutatakse ravimite valmistamiseks. Hallitusseentest tehakse antibiootikume, mida kasutatakse bakterite tekitatud haiguste ravimisel. Sellised haigused on näiteks kopsupõletik, keskkõrva-põletik ja angiin.

Hallitusseeni kasutatakse ka toiduaine-tööstuses mitmete juustu-sortide tootmisel. Juustude valmistamisel kasutatakse

kindlat liiki hallitusseeni.
Need ei tooda ohtlikke aineid.
Meeles tuleb pidada,
et hallitama läinud juust
ei ole hallitusjuust.

Sinihallitusjuust

Valgehallitusjuust

Hallitanud leiba
ei tohi süüa.

Hallitusseened võivad inimesele ka ohtlikud olla. Mõned toiduainetel kasvavad hallitusseened toodavad mürke. Need mürgid põhjustavad tõsiseid tervisehäireid.

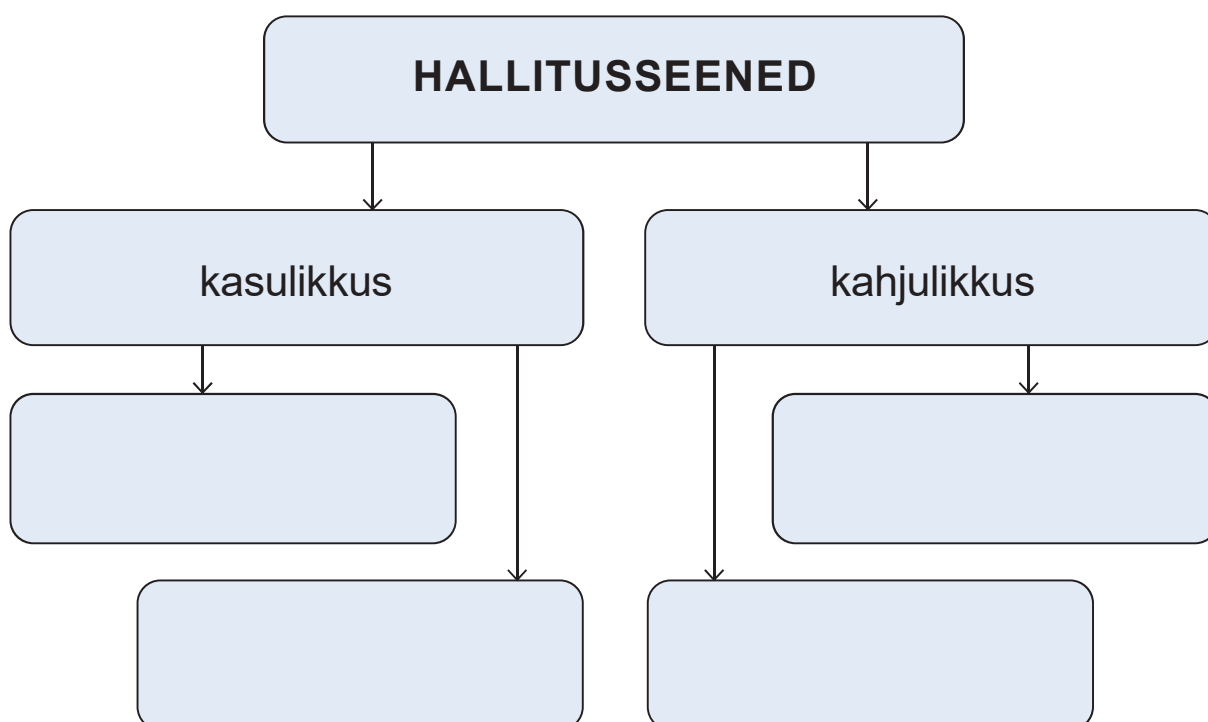
Seetõttu ei tohi hallitanud toitu kunagi süüa.

Ka ei piisa hallitanud osa ära lõikamisest, sest seeneniidid on juba sügavale toiduaine sisse tunginud.

Õhus levivad hallitusseente eosed võivad põhjustada allergiat.

ÜLESANNE 1

Mille poolest on hallitusseened kasulikud, mille poolest kahjulikud? Täienda mõistekaarti.

Pärmseeni kasutatakse toiduaine-tööstuses.

Kasvatatud ja kokku pressitud pärmseeni nimetatakse pärmiks. Pärm kasutatakse pagaritööstuses, ka õlle ja veini valmistamiseks. Pärm sisaldab rohkesti B-vitamiini. Seetõttu kasutatakse pärmseeni ravimitööstuses.

Metsa seenele

Kübarseened on inimestele väärtuslikuks toiduks, sest nad sisaldavad olulisi toitaineid ja vitamiine.

Kõige tervislikumad on noored seened. Vananedes seente väärtus väheneb. Seetõttu tasuks liiga suured ja vanad seened korjamata jätta.

Seente hulgas on väga mürgiseid liike. Seetõttu tuleb meeles pidada, et korjata võib ainult neid seeni, mida hästi tunned. Seente tundmaõppimisel on abiks seeneraamatud. Samuti on loodud „Seeneaabits“, mida saab kasutada nutitelefonis.

Kuna looduses ei leidu maitsvaid söögiseeni piisavalt, siis neid ka kasvatatakse. Eestis kasvatatakse šampinjone ja austerservikuid.

Šampinjonide kasvatus

Austerservikute kasvatus

Seenhaigused

On seeni, mis põhjustavad inimestel seenhaigusi.

Haigusi tekitavad seened on väga väikesed. Seetõttu me seent ennast ei näe. Küll aga näeme seente põhjustatud haiguste sümptomeid.

Inimesel kahjustavad seened nahka, küüsi, juukseid ja siseorganeid.

Jalaseene nakkuse võib saada ujulas või saunas paljajalu käies. Nakatunud piirkond hakkab punetama, varvaste vahele tekivad lõhed. Jalaseene levikut soodustavad ka õhku mitte läbilaskvad jalatsid, eriti kui neid kanda iga päev.

Üks levinum seenhaigus inimestel on kõõm. Kõõmaseen toitub peanahast ja põhjustab surnud nahatükkide eraldumist.

Neid valgeid nahatükke nimetatakse kõõmaks.

Ka koduloomad võivad haigestuda seenhaigusesse.

Seda nimetatakse ka kassihaiguseks. Loomal tekivad kehal karvadeta laigud.

Kui inimene sellise loomaga kokku puutub, võib temagi nakatuda.

Inimesel tekivad nahale ümarad punase servaga laigud.

Kui haigus levib juustesse, võivad need laiguti ära tulla.

Jalaseen

Kõõm juustes

„Kassihaigus“ nahal

ÜLESANNE 2

**Miks on vaja kasutada koolis vahetusjalatseid?
Märgi õige vastus.**

Vahetusjalatseid on vaja kanda sellepärast, et

- 1) ruumides oleks vähem tolmu ja haigustekitajaid;
- 2) koristajal oleks kergem;
- 3) vähendada võimalust nakatuda jalaseenega;
- 4) õpetajad nii nõuavad.

Seened kahjustavad puitu

Seened kahjustavad puitehitisi: elektrikposte, aiaposte ja aialippe, aga ka puitelamuid.

Väga ohtlik seen on majavamm, mis lagundab puidu pruunideks tükikesteks. Majavamm levib kiiresti niisketes kohtades ja võib muuta hoone kasutuskõlbmatuks.

Majavamm

ÜLESANNE 3

Mille poolest on seened inimesele kasulikud, mille poolest kahjulikud?

Täida tabel.

	Kasulikkus	Kahjulikkus
Pärm-seened		
Hallitus-seened		
Kübar-seened		
Muud seened		